

MADARAK III.

Állattani sorozat: 14.

Készült: 1952. évben.1. Énekes madarak rendje.

Szövegkép. A ma élő madarak többsége, ebbe a rendbe tartozik. Az énekes elnevezés nem minden idetartozó madarat illet meg jogosan, viszont az alsó gégefőben elhelyezkedő jellegzetes szerv, a hangadás szerve valamennyi fajnál megtalálható. Legtöbbjük igen hasznos. A mezővédő erdősávok a madaraknak is jó fészkelési lehetőséget adnak, így a rovarok elleni biológiai védekezésben igen jelentősek. A sorozatban megemlített káros madarakat irtani, a hasznos madarakat védeni kell!

2. Vetési varju.

Szántóföldek igen jól ismert madara a fekete vetési varju. Ősztől-tavaszig seregestől jár, sokszor több száz van egy-egy csoportban. Megdézsmálja a friss vetéseket is, de a begyében igen sok bogarat, drótférget és egyéb kártékony rovarot találtak, így inkább hasznos, mint káros.

3. A csóka.

A varjunál kisebb termetű, palaszürke tollu, fekete farku és szárnyu madár. Legfőbb tápláléka a szántóföldeken található és az eke nyomán a földből kiforduló pajor, lárva. A városok házaik között is szívesen fészkel. Az ember könnyen megszelidíti, gazdájához ragaszkodik. Ha valami fényes tárgy közelébe jut, ellopja, "elcsaklizza". Egyes vidékeken "csakli"-nak is hívják.

4. A szarka.

A madárfészkek veszedelmes rablója a "tolvaj" szarka. A madárfiókákat pusztítja. Emberi települések közelében is szívesen tartózkodik, mert a kis csibék, kis kacsák is kedvenc csemegéi közé tartoznak. Fészkében gyakran egész vegyeskereskedés található, mert minden fényes tárgyat, amihez hozzáférkőzhet, eloroz. Szenvedélyes fészkfosztogatásával igen sok kárt okoz.

5. A mátyás-szajkó.

Ugyanolyan kártékony fészekrabló, mint a szarka. Madárfiókán kívül a magvakat, bogyókat is megeszi. A fiatalon befogott madarak igen tanulékonyak. A macskanyávogást, kukorékolást, gágogást, ajtó nyikorgást megtanulják, s ezért különösen faluhelyen szívesen tartják kalitkában.

6. A seregély.

Mezőknek, legelőknek vidám, eleven madara. Különösen legelésző csordák, gulyák közelében tanyázik szívesen. Az állatok bőrében élősködő férgeket is kiszedegeti, hasznos rovarirtó. Mivel a gyümölcsöt, szőlőt is szereti, ezért a szőlőkben gyümölcsösökben kárt is okozhat.

7. Töviszuró gébics.

Rovarokkal, férgekkel, sokszor madárfiókákkal táplálkozik. A zsákmány feleslegét tövisekre szurja, innen kapta nevét. Az éneklő madarak fiókáit is elpusztítja, és ezzel sok kárt okoz.

8. Erdei pinty.

Széptollazatu, kellemes hangu, "pinty-pinty"et kiáltó madár. Fiókáit hernyókkal, kártékony rovarokkal neveli fel, de a gyommagokat is felszedi. Ha veteményes kertbe kerül, a hasznos növények magvait pusztítja s ezzel kárt is okozhat.

9. Ökörszem.

A bokrös, csalitos helyek gyakori madara a kis ökörszem. Igen hasznos, mert az apró rovarokat, hernyókat pusztítja.

10. Széncinke .

Nyugtalan, dolgoz, hangos, mindig jókedvű, hajnaltól napestig folyton munkálkodó madár. Sokszor az ágacskák legvégén fejfel lefelé csüngve vizsgálja a rügyeket, hogy nincs-e bennük valamilyen bogár lárvája. Állandóan a rovarokat üldözi, ezért nagyon hasznos madár. "Nyitni kék" kiáltása a tavasz közeledtét jelenti.

11. Ózlapó.

Ökörszem nagyságu kis madár, igen hosszú farktollaiival, mint a kötél-táncos egyensulyoz. A legvékonyabb ágakat is végig kutatja, mert a könnyü teste alatt az ág nem törik le, csak meghajlik. Megszokott utvonalakon végigpásztázza az erdőt és a rengeteg rovar elpusztításával "kincset érő" hasznot hajt,

12. Ózlapó fészke.

Száraz mohákból, zuzmókból és más növények rostjaiból készíti el fészket a kis ózlapó. A fészkek külseje szilárd, tömött, belseje finom, puha. Ebbe költi ki 10-12 fiókáját.

13. Fülemlé.

Bokrök sűrűjében él, fészke beolvad a környezetbe. A földszinéhez alkalmazkodik, alig lehet megtalálni. Ez a madár is rengeteg rovar elpusztit. A legszebben éneklő madarunk, kalitkában is tartják.

14. Pacsirta.

Szántóföldjeink ismert madarai a pacsirták. Röptében is énekel vagy éneklés közben a levegőbe emelkedik. Táplálékuk magból, növényi hajtásokból és rovarokból áll.

15. Sárgarigó.

Aranymálkónak is hívják szép sárga tollazata után. Tavasszal és nyár elején sokat lehet a hangját hallani. Hangja lágy, mélyhangu tilinkóra emlékeztet, A gyümölcsérés idejét kivéve, amikor a cseresznyét, barackot, édes körtét megcsipdesi - igen hasznos madár. Nincs az a szőrös hernyó, amelyet fel ne falna a cserebogárnak is ádáz ellensége.

16. Fekete rigó.

Nagyon éleven kis madár. Szép sötét tollazatával az erdőszélek bokrain és tisztásain gyakran feltűnik. A földi gilisztát, de rovarokat is nagy számban pusztítja. Gyakran kalitkában is tartják, mert igen tanulékony. Füttyülés után a nótákat is megtanulja.

17. Nádirigó.

Kizárólag a nádasokat lakja, és költés idején felvesi lár-májával az egész környéket. Ahol a nád legsűrűbb, ott is igen ügyesen mozog, sőt még a mereven álló nádszálakon is felkuszik. A nádas bogarait, a szunyogokat szedegeti össze és ezzel sok hasznót hajt.

18. Nádirigó fészke.

Olyan alkotmány ez, mint egy megfordított magyar kucsma. A nádszálakhoz erős fűszálakkal hozzákötözi, hogy a legerősebb szél se tudja a nádszálak közül kitépni. A fészkek csészéje mély, szájánál kicsit szűkül, így a kicsi fiókák nem hullhatnak ki belőle.

19. Vörösbegy.

Élénk színű, rozsdavörös begyétől kapta nevét. A legügyesebben bujkáló madarak közül való. Sok bogarat elpusztít, de nem veti meg a gilisztát, sem a meztelen csigát. - Fogságban nagyon könnyen megszeli, a lakásban is elpusztítja a legyeket.

20. Füstifecske.

Az ember házatájának legkedvesebb és legismertebb madara. Fészket eresz alá, kémény mellé építi. Télen melegebb éghajlatu vidékre költözik. Nyáron igen hasznos, mert rengeteg repülő rovar, legyet pusztít, ezzel táplálja nagyon falánk, mindig éhes fiókáit.

21. Molnárfecske.

A füstifecske belső házi madár, mert ablak deszkákra, eresz

alá az ember lakóhelye közelébe rakja fészket, a molnárfecske inkább városi madár, mert a nagy épületek tüzfalára fészkel. Fészke szorosan zárt, csak a ki-bejárásra hagy rajta kis nyílást. Életmódja a füstifecskevel megegyezik. Tavaszkor későbbben érkezik, mint a füstifecske.

22-23. Madáretető és madárházak.

A hasznos madarak az ember barátai. Meg kell védeni és meg kell telepíteni őket kertjeinkben, gyümölcsöseinkben, mert olyan sok hasznót hajtanak, hogy a gondoskodást megérdemlik. Amikor leesik a hó, nehéz megszerezni táplálékukat, éheznek, fáznak. A madarak téli táplálására asztalformájú etetőket készítsünk, melyre kendermagot, ocsut, szalonnadarabkákat, faggyu gömböket helyezünk el. Ezenkívül szereljünk fel a fákra odukat és deszkából készült madárházakat, ezzel a madaraknak megfelelő fészkelési lehetőséget is biztosítunk! Oda szoktatjuk őket házunk tájára.

FELSŐOKTATÁSI JEGYZETELLÁTÓ VÁLLALAT BUDAPEST

Felölős vezető: Heitter Imre
8-2319/49/PE.